

Sygn. akt VII U 296/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 czerwca 2016 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Lucyna Łaciak

Protokolant: protokolant sądowy Emilia Poddębniak

po rozpoznaniu w dniu 7 czerwca 2016 r. w Warszawie

sprawy M. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym

na skutek odwołania M. R.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 17 listopada 2015 r. znak: UBS/(...)

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

M. R. w dniu 8 stycznia 2016 r. złożył do Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. odwołanie od decyzji ww. organu rentowego z dnia 17 listopada 2015 r., znak: UBS/(...), stwierdzającej, iż podlegał ubezpieczeniom społecznym od dnia 1 sierpnia 2006 r. do dnia 30 listopada 2008 r. oraz od dnia 1 marca 2009 r. do dnia 30 kwietnia 2015 r. Ubezpieczony w odwołaniu wskazał, że działalność gospodarcza była prowadzona w sposób ograniczony i symboliczny, a wobec faktu osiągnięcia przez niego wieku emerytalnego był on przekonany, że świadczenie emerytalne przysługuje mu ustawowo wobec czego wpłaty kolejnych składek uznał za zbędne i stanowiące nadpłatę. Ubezpieczony wskazał również na poczynione przez niego wcześniejsze próby podjęcia mediacji w sprawie i zawniósł o skierowanie sprawy do postępowania pojednawczego. Ponadto odwołujący zawniósł o skierowanie pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego. M. R. stał na stanowisku, że wobec osiągnięcia wieku emerytalnego nie podlegał on obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, a płacone przez niego składki winny być rozliczone przez organ rentowy z uwzględnieniem istniejącej nadpłaty na koncie ubezpieczonego (k. 2 a. s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. w odpowiedzi na odwołanie z dnia 8 lutego 2016 r. wniósł o jego oddalenie. Organ rentowy wskazał, że odwołujący od dnia 1 sierpnia 2006 r. do dnia 30 listopada 2008 r. oraz od dnia 1 marca 2009 r. zgłosił się do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. Oddział podniósł, że ze zgromadzonej dokumentacji wynika, iż M. R. pobiera świadczenie emerytalne od dnia 1 maja 2015 r. i od tej daty nie podlega on obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym. Wobec powyższego

organ rentowy stwierdził, że odwołujący w okresie od dnia 1 sierpnia 2006 r. do dnia 31 lipca 2008 r. podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą nie mająca ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia; za okres od dnia 1 sierpnia 2008 r. do dnia 30 listopada 2008 r. oraz od dnia

1 marca 2009 r. do dnia 30 kwietnia 2015 r. podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowym jako osoba prowadząca działalność gospodarczą dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 60% kwoty minimalnego wynagrodzenia. Natomiast w ocenie organu rentowego odwołujący nie podlegał obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowym oraz wypadkowemu jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą od dnia 1 maja 2015 r. (k. 23-24 a. s.).

Na rozprawie w dniu 7 czerwca 2016 r. Sąd oddalił wniosek odwołującego dotyczący skierowania przedmiotowej sprawy na drogę postępowania mediacyjnego. W związku z powyższym ubezpieczony poparł swój wniosek o skierowanie pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego, który to wniosek Sąd również oddalił (k. 45-46 a. s.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

M. R. w okresach od dnia 1 sierpnia 2006 r. do dnia 31 lipca 2008 r., od dnia 1 sierpnia 2008 r. do dnia 30 listopada 2008 r. oraz od dnia 1 marca 2009 r. do dnia 30 kwietnia 2015 r. prowadził działalność gospodarczą (oświadczenia odwołującego k. 45 a. s. - okoliczność bezsporna).

Odwołujący osiągnął wiek emerytalny w kwietniu 2013 r. jednak wniosek o ustalenie prawa do świadczenia emerytalnego złożył dopiero w maju 2015 r., w związku z czym organ rentowy ustalił dla niego prawo do świadczenia emerytalnego od dnia 1 maja 2015 r. (decyzja nr (...) – akta ZUS - okoliczność bezsporna).

M. R. wniósł o rozliczenie konta ZUS oraz o ustalenie istniejącej na jego koncie nadpłaty. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. w odpowiedzi na złożony przez odwołującego wniosek wskazał, iż zgodnie ze zgromadzoną dokumentacją, M. R. nie podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu dopiero od dnia 1 maja 2015 r. tj. od miesiąca, w którym złożył wniosek o ustalenie prawa do emerytury. Organ rentowy wskazał, iż wobec powyższego sporządzone z urzędu dokumenty zgłoszeniowe rozliczeniowe są poprawne. M. R. nie zgodził się ze stanowiskiem organu rentowego wskutek czego wykształcił się spór na linii ZUS – płatnik, co doprowadziło do wydania przez organ rentowy decyzji w dniu 17 listopada 2015 r. (podanie M. R. z dnia 18 września 2015 r., pismo M. R. z dnia 28 października 2015 r., pisma organu rentowego z dnia 7 października 2015 r., 30 października 2015 r., 18 listopada 2015 r. – akta ZUS)

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. zaskarżoną decyzję z dnia 17 listopada 2015 r., znak: UBS/(...) stwierdził, że M. R. w okresie od dnia

1 sierpnia 2006 r. do dnia 31 lipca 2008 r. podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą nie mająca ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia; za okres od dnia 1 sierpnia 2008 r. do dnia 30 listopada 2008 r. oraz od dnia 1 marca 2009 r. do dnia 30 kwietnia 2015 r. podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowym jako osoba prowadząca działalność gospodarczą nie mająca ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 60% kwoty minimalnego wynagrodzenia. Natomiast w ocenie organu rentowego odwołujący nie podlegał obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowym oraz wypadkowemu jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą od dnia 1 maja 2015 r. (zaskarżona decyzja – akta ZUS).

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dowodów

z dokumentów zawartych w aktach rentowych i w aktach sądowych, które nie były w żadnym stopniu kwestionowane przez strony niniejszego postępowania. W ocenie Sądu, zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, stanowił wystarczającą podstawę do wydania orzeczenia.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie M. R. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 17 listopada 2015 r., znak: UBS/(...) jest nieuzasadnione i jako takie nie zasługuje na uwzględnienie.

W niniejszej sprawie spór sprowadzał się do kwestii, czy odwołujący prowadził działalność gospodarczą w okresach od dnia 1 sierpnia 2006 r. do dnia 31 lipca 2008 r., od dnia 1 sierpnia 2008 r. do dnia 30 listopada 2008 r. oraz od dnia 1 marca 2009 r. do dnia 30 kwietnia 2015 r. i czy z tego tytułu podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym.

Zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 pkt. 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 121 j. t.), zwana dalej „ustawą” osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu, natomiast zgodnie z treścią art. 12 pkt. 1 ustawy również obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu. Jak wynika z treści art. 13 ustawy obowiązek podlegania wspomnianym ubezpieczeniom istnieje od dnia rozpoczęcia działalności do dnia jej zaprzestania. W tym miejscu podkreślić należy, iż zgodnie z art. 8 ust. 6 pkt. 1 ustawy za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność uważa się osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych.

Z treści przytoczonych przepisów wynika, że należy odnieść się do definicji działalności gospodarczej zawartej w aktualnie obowiązującej ustawie z dnia 2 lipca 2004 r.

o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2013 r., poz. 672 j. t.). Zgodnie z art.

2 działalnością gospodarczą jest zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły. Prowadzenie działalności jest przy tym kategorią obiektywną, występującą niezależnie od tego, jak ocenia ją sam przedsiębiorca oraz bez względu na to, czy dopełnia on – czy też nie – ciężących na nim obowiązków związanych z jej prowadzeniem.

Sąd zwrócił uwagę, iż definicja działalności gospodarczej, zawarta w art. 2 ustawy

o swobodzie działalności gospodarczej oznacza, że działalność ta ma być z założenia wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły oraz nastawioną na z góry nieokreślony okres. Zatem bez znaczenia dla charakteru takiej działalności są ewentualne przerwy w faktycznym jej wykonywaniu już po jej uruchomieniu czy też sporadyczność otrzymywania zleceń

w ramach tej działalności. Z rozpoczęciem działalności gospodarczej łączy się ściśle obowiązek wpisu do ewidencji działalności gospodarczej, wynikający obecnie z art.

14 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Wpis ten ma charakter deklaratoryjny tj. legalizuje wykonywanie działalności gospodarczej i wyznacza czasowe granice bycia przedsiębiorcą. Sąd zważył, że wpis nie przesądza o faktycznym prowadzeniu tej działalności, ale niemniej skutkuje domniemaniem prawnym, zgodnie z którym osoba wpisana do ewidencji jest traktowana jako prowadząca działalność gospodarczą. Domniemanie to,

z mocy art. 234 k.p.c., wiąże Sąd w niniejszym postępowaniu. Co prawda może być ono obalone, niemniej w powyższym celu konieczne jest przeprowadzenie przeciwdowodu. Racjonalną konsekwencją rzeczywistego zaprzestania działalności gospodarczej jest bowiem wykreślenie przedsiębiorcy z ewidencji. Taki stan rzeczy implikuje rozłożenie ciężaru dowodu w sprawie o podleganie ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej przez podmiot wpisany do ewidencji działalności gospodarczej, powodując, iż niepodleganie tymże ubezpieczeniom musi zostać przez wnioskodawcę udowodnione. W tożsamy sposób wypowiedział się w wyroku Sąd Apelacyjny, zgodnie

z którym „skoro w myśl art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 12 ust. 1 odczytywanych w związku z art.

8 ust. 6 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych obowiązku ubezpieczenia podlegają osoby prowadzące działalność na podstawie przepisów o działalności gospodarczej, czasowe granice prowadzenia tej działalności oraz podlegania z tego tytułu obowiązku ubezpieczenia społecznego wyznacza wpis do ewidencji działalności gospodarczej, dokonywany i wykreślany na zasadach przewidzianych w przepisach obowiązującej ustawy. Co prawda, ocena, czy działalność gospodarcza rzeczywiście jest wykonywana (a więc także czy zaistniała przerwa w jej prowadzeniu) należy do sfery ustaleń faktycznych, a istnienie wpisu do ewidencji nie przesądza o faktycznym prowadzeniu działalności gospodarczej, jednakże wpis ten prowadzi do domniemania prawnego, według którego osoba wpisana do ewidencji, która nie zgłosiła zawiadomienia o zaprzestaniu prowadzenia działalności gospodarczej, jest traktowana jako prowadząca taką działalność.” (wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 29 stycznia 2013 r., sygn. akt III AUa 802/12)

W niniejszej sprawie odwołujący wyraźnie przyznał, iż w okresach spornych, wskazanych w decyzji organu rentowego prowadził on działalność gospodarczą. Należy zaznaczyć, że orzecznictwo Sądu Najwyższego jednoznacznie wskazuje, iż podleganie ubezpieczeniom społecznym wynika nie ze zgłoszenia prowadzenia działalności gospodarczej, ale z faktu jej rzeczywistego wykonywania. W wyroku Sąd Najwyższy podniósł, iż „obowiązku ubezpieczeń społecznych podlega osoba faktycznie prowadząca działalność gospodarczą, a więc wykonująca tę działalność”. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 listopada 2008 r., sygn. akt II UK 94/08) Co więcej Sąd Najwyższy wskazał, iż „art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 13 pkt 4 ustawy z 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych kreuje obowiązek podlegania osób prowadzących pozarolniczą działalność ubezpieczeniom z mocy ustawy od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności. Tak więc, to nie decyzja organu rentowego powoduje powstanie tego obowiązku, a jedynie potwierdza ona ten obowiązek. Decyzja ta wydawana jest na podstawie art. 83 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń i nie jest decyzją kształtującą prawa i obowiązki, a jedynie decyzją potwierdzającą przebieg ubezpieczeń.” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2007 r., sygn. akt III UK 35/07) Ubezpieczenie powstaje zatem z mocy prawa, a decyzja organu rentowego ma jedynie charakter deklaratoryjny, potwierdzający powstanie prawa z chwilą ziszczenia się jego ustawowych przesłanek.

W związku z powyższym, Sąd uznał, że aby ocenić, czy decyzja organu rentowego z dnia 17 listopada 2015 r. była prawidłowa, ustalić należało, czy M. R. faktycznie wykonywał działalność gospodarczą i podlegał z tego tytułu obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu.

W niniejszej sprawie istotna jest również kwestia dotycząca osiągnięcia wieku emerytalnego przez M. R. i spełnienia warunków do nabycia prawa do emerytury. Odwołujący stał na stanowisku, że skoro osiągnął on wiek emerytalny w kwietniu 2013 r., to sam ten fakt zwalniał go z obowiązku odprowadzania składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu prowadzonej w dalszym ciągu działalności gospodarczej. W tym miejscu wskazać należy, iż samo osiągnięcie wieku emerytalnego pozostaje bez jakiegokolwiek wpływu na prawo do emerytury, które ustalane jest decyzją organu rentowego wydaną po uprzednim złożeniu przez uprawnionego stosownego wniosku. Stosownie do treści art. 9 ust. 5 . u.s.u.s osoby mające ustalone prawo do emerytury lub renty, z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej podlegają dobrowolnie ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowym. Należy podzielić pogląd Sądu Najwyższego, zgodnie z którym „o obowiązkowym lub dobrowolnym charakterze ubezpieczenia osoby prowadzącej działalność gospodarczą nie decyduje spełnianie przez nią warunków do renty lub emerytury, lecz ustalenie prawa do jednego z tych świadczeń.” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2007 r., sygn. akt I UK 323/06)

O istnieniu prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego stanowi art. 100 u.e.r.f.u.s., przewidujący jego powstanie z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa, natomiast ustalenie prawa do świadczeń wymaga deklaratywnej decyzji, zgodnie z art. 83 ust. 1 pkt 4 ustawy, jeśli zostanie złożony przez osobę zainteresowaną stosowny wniosek. Wynika stąd, że istnienia prawa do świadczeń, wiążącego się ze spełnieniem warunków nabycia tego prawa, nie można utożsamiać z ustaleniem prawa do świadczenia. Sąd Najwyższy, stwierdził, że przyznaniem świadczenia jest ustalenie prawa do jego pobierania (por. w uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada

1989 r., sygn. akt III UZP 11/89). Pogląd ten zachował aktualność, a jego przyjęcie oznacza, że o obowiązkowym lub dobrowolnym charakterze ubezpieczenia osoby prowadzącej działalność gospodarczą nie decyduje spełnianie przez nią warunków nabycia emerytury, lecz ustalenie prawa do pobierania świadczenia.

Z dokumentów zgromadzonych w sprawie wynika, że odwołujący złożył wniosek o przyznanie świadczenia emerytalnego w maju 2015 r. i od tego miesiąca posiada on prawo do pobierania świadczenia emerytalnego, co jest równoznaczne z niepodleganiem obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. Zgodnie z art. 129 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

(Dz. U. z 2015 r., poz. 748 j. t.), świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu. Mając na względzie powyższe datę nabycia emerytury

w przypadku odwołującego jest dzień 1 maja 2015 r., a więc do tej daty podlegał on obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej.

Odnosząc się do przedstawianych przez odwołującego w toku postępowania wniosków o skierowanie sprawy do mediacji oraz o skierowanie pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego wskazać należy, iż Sąd uznał je za bezpodstawne. W pierwszej kolejności podkreślić należy, że zgodnie z art. 477¹² k.p.c. w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych droga postępowania mediacyjnego jest niedopuszczalna. Prawo ubezpieczeń społecznych jest prawem publicznoprawnym i jako takie należy je stosować ściśle.

W związku z powyższym wniosek ubezpieczonego o skierowanie sprawy do mediacji nie mógł zostać uwzględniony. Z kolei wniosek odwołującego dotyczący skierowania do Trybunału Konstytucyjnego pytania prawnego podlegał oddaleniu jak nieuzasadniony. Kierowanie pytań prawnych do Trybunału Konstytucyjnego jest uprawnieniem każdego sądu, które może być stosowane tylko jeżeli od rozstrzygnięcia kwestii, czy dany przepis prawny jest zgodny z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawami, zależy rozstrzygnięcie sprawy zawisłej przed tym sądem zgodnie z art. 193 Konstytucji. Konieczne jest więc spełnienie warunku tzw. relewantności pytania prawnego. Sąd uznał, że stan faktyczny niniejszej sprawy, jak i konstytucyjność stosowanych przy jej rozstrzygnięciu przepisów nie budzą jakichkolwiek wątpliwości wobec czego oddalił wniosek odwołującego.

Mając na uwadze powyższe, Sąd w oparciu o treść art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie M. R.

Zarządzenie: (...)